

İL GENEL VE BELEDİYE MECLİS ÜYELERİNİN YEREL YÖNETİMLER KONUSUNDA AVRUPA BİRLİĞİNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLARI: HATAY ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Uğur YILDIRIM

K. Maraş Sütçü İmam Üniv. İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Kamu Yönetimi Bölümü

Prof. Dr. Yakup BULUT

Mustafa Kemal Üniv. İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Kamu Yönetimi Bölümü

Doç. Dr. Şaban TANIYICI

Mustafa Kemal Üniv. İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Kamu Yönetimi Bölümü

Demet DÖNMEZ ORHAN

K.Maraş Sütçü İmam Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ABD

Özet

Bu çalışma belediye meclis üyeleri ve il genel meclis üyelerinin Avrupa Birliğini ve Türkiye'nin AB'ye katılım sürecini nasıl algıladıklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaçla belediye meclis üyelerine ve il genel meclisi üyelerine Türkiye'nin AB üyelik süreci ile ilgili üyeliğe verdikleri destek, üyelik sürecinin sonuçları, üyelik için gerekli reformlar, AB açısından Türkiye'de yerel yönetimlerin durumu ve yerel özerklik gibi konularda sorular sorulmuştur.

İki Bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümü kavramsal çerçeve ve süreçle ilgilidir. İkinci bölüm, Hatay'daki belediye ve il genel meclis üyelerinin AB algılamalarına ilişkin görüş ve yaklaşımları ortaya konmaktadır. Sonuçta ise teorik bilgilerle anketlerden elde edilen analizlerin bir değerlendirmesi yapılarak bazı önerilerde ve yorumlarda bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Yerel Yönetim, Yerel Özerklik, Hizmette Yerellik

APPROACHES OF THE COUNCIL MEMBERS OF PROVINCIAL AND MUNICIPAL ABOUT LOCAL GOVERNMENT UNDER EUROPEAN UNION POLICIES: SAMPLE OF HATAY

Abstract

This study aims to present the perceptions of provincial and municipal council members about the European Union and Turkey's accession to the EU. To this purpose, provincial and municipal council members were asked to answer questions about Turkey's accession process such as their support for Turkey's membership, the results of the Turkish membership, the reforms needed for full membership, the condition of local government in Turkey in light of EU policies and local autonomy.

The first part of this study consists of conceptual framework and the history of Turkish accession process. The second part discusses the results of a survey which contains views and tendencies of municipal and provincial council members in Hatay. In the concluding section, the data are analyzed using theoretical approaches and some recommendations and remarks have been made.

Keywords: European Union, Local Government, Local Autonomy, Subsidiarity

Giriş

Katılımcı yönetimin, yerel temsilin ve özerkliğin daha fazla konuşulduğu ve hayata geçirilmeye çalışıldığı günümüzde yerel yönetimler daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Hizmetlerin genellikle ve tercihen halka en yakın yönetim birimleri tarafından yerine getirilmesinin (subsidiarity ilkesi) öngörülmesi, yerel yönetimlere daha fazla özerklik verilmesi, merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki vesayetinin azaltılması yasal açıdan önemli gelişmeler olmuştur. Avrupa Birliği müktesebatı çerçevesinde yaşanan değişimler birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de önemli değişimlere yol açmıştır. Nitekim Türkiye’de de yerel yönetim mevzuatında 2004 yılından itibaren yapılan değişiklikler, demokratik ve katılımcı bir yerel yönetim anlayışını sağlamakla beraber, Avrupa Birliği’nin yerel yönetimlere ilişkin mevzuatına da uyum sağlamayı amaçlamaktaydı.

Yasal düzenlemelerin yapılması önemli olmakla beraber, bu düzenlemelerin hayata geçmesi ve uygulamada sonuç doğurması için, yerel organların özel çaba göstermeleri, süreci doğru okumaları ve gelişmeleri iyi algılamaları gerekmektedir. İşte bu çalışma yerel yönetimlerin en önemli aktörleri ve temsilcileri olan il genel meclis üyelerinin ve belediye meclis üyelerinin Avrupa Birliği konusunda ve AB’nin yerel yönetim politikaları dikkate alarak Türkiye’de yerel yönetimleri nasıl algıladığına odaklanmaktadır.

Dolayısıyla iki aşamadan oluşan bu çalışma Hatay ölçeğinde seçilmiş yerel temsilcilerin AB algılamalarını ve bunun yerel yönetimler açısından ne anlama geldiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışmada *öncelikle* yerel yönetimlerle ilgili kavramsal çerçeveye yer verilmekte, *daha sonra* belediye ve il genel meclis üyelerine yapılan anketlerle elde edilen verilerin analizi yapılmaktadır. *Sonuçta* genel bir değerlendirme yapılarak, bazı önerilerde bulunmaktadır.

Yerel Yönetim Kavramı ve Yerel Yönetimlerin Dayanmış Olduğu Değerler

Genel olarak, yerel yönetimler iki açıdan tanımlanmaktadır Birincisi, “Merkezde bulunan yönetimin, kendisinden uzakta bulunan yönetsel birimlere birtakım yetkileri devretmesi ve bir anlamda bu yetkiyi kendi adına kullandırmasıdır ki, “yetki genişliği ilkesi” olarak ifade edilmektedir.

“Gerçek anlamda yerel yönetim” olarak ifade edilen ikinci tanımda ise, yönetsel organlar seçimle işbaşına geldiği gibi, yönetim organlarının hukuksal, siyasal ve akçal yetkileri de vardır (Keleş, 2000: 19-20). Kısacası, gerçek yerel yönetim, yerel halkın kendi seçtiği organlarca yönetilmesidir (Çukurçayır, 2006: 102). Anayasal ve yasal düzenlemelerdeki tanımları da dikkate alarak genel bir tanımlama yapılacak olursa, yerel yönetim, belirli bir coğrafi alanda yaşayan yerel halkın ortak nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan, karar organları yerel halk tarafından seçilerek oluşturulan, yasalarla belirlenmiş görevlere, yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip, üstlendiği hizmetler için kendi örgütsel yapısını kurabilen, merkezi yönetim ile ilişkilerinde idari özerklikten

yararlanan kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmaktadır (Akdemir ve Ulusoy, 2005: 19-20; Şengül, 2011: 11-14; Ökmen ve Parlak, 2010:14).

Bu bağlamda yerel hizmetlerin daha etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için bu yönetimlerin merkezi yönetimler karşısında korunması, değişen toplumsal taleplerin karşılanması için yeniden yapılandırma süreçleri hep önemli olmuştur (Eryılmaz, 2007: 134-135; Yılmaz ve Ökmen, 2004: 61). Nitekim Avrupa ülkelerinde halkın yönetime katılması için yerel yönetimlerin özerkliğine ve yerel demokrasiye daha fazla vurgu yapılmaktadır (İnanç ve Ünal, 2007: 2). Bugün de yerel demokrasi, yerellik, yerel özerklik kavramlar yerel yönetimlerin dayandığı en önemli değerler olarak görülmektedir.

Gerçekten de yerel yönetimlerle demokrasi arasında güçlü bir ilişki vardır. Diğer bir ifade ile *yerel yönetimlerin dayandığı en önemli değerlerden biri, yerel demokrasidir*. Bireysel özgürlüklerin kullanılabilmesinde ve demokratik değerlerinin hayata geçirilmesinde ve halkın demokratik bilincinin yükselmesinde yerel yönetimlerin önemli bir işlev gördüğü söylenebilir. Hatta demokrasinin gelişmediği ülkelerde yerel yönetimlerin de gelişmemiş olduğu görülmektedir (Pustu, 124-126; Yıldırım, 1993: 90-91; Özer, 2000: 131). Bu ilkenin en önemli yönü yerel halkın karar alma süreçlerine katılımını sağlamak ve yönetişime götüren yolu açmaktır.

Yerel yönetimlerin dayandığı temel değerlerden biri de özerkliktir. “Anayasa ve yasaların belirlediği kamu hizmetlerinin önemli bir kısmının halkın faydasına olacak şekilde, yerel yönetimlerin sorumluluğu altında gerçekleştirilme yetkisi” (Akin, 1997:114; Yıldırım, 1993:149) olarak ifade edilen özerklik, bir yönüyle merkez-yerel ilişkilerinde anahtar bir rol oynarken diğer yönüyle yerel yönetimlerin, yerel toplulukla, yani halkla olan ilişkilerini ilgilendirmektedir. Seçilmiş yerel organların, halkı, gereği gibi temsil edebilmelerini, temsil yönteminin, bu nitelikteki kişilerin seçilmesine elverişli olmasını anlatır (Keleş, 2006: 52). Bununla birlikte temsilin işlevselliği için seçilen kişilerin seçildikten sonra da temsil yeteneğini kaybetmemeleri gerekmektedir (Bulut ve Tanıyıcı, 2007: 192).

Benzer bir tanımla, özerk yerel yönetim kavramı, yerel yönetimlerin, yerel topluluğu ilgilendiren tüm işleri, yasalar çerçevesinde kendi sorumluluğu altında, kendi öz kaynaklarıyla ve demokratik yöntemlerle seçilmiş temsili organlar aracılığı ile düzenleyebilme hakkını ifade etmektedir (Hoffschulte, 1994: 153).

Yerel yönetimlerin dayandığı temel değerlerden yerellik (subsidiarty) ilkesi ise özellikle AB Yerel Özerklik Şartı ve daha sonra Maastricht Antlaşması'yla ön plana çıkmıştır. Hizmette halka yakınlık anlamına gelen yerellik ilkesi, katılımcılığı, etkinliği ve verimliliği hedefleyen en önemli yerel politikalarından birisi olup, demokratik bir yönetimin de aracı sayılmıştır. Demokratikleşmiş yerel yönetimler, toplumun da, devletin de demokratikleşmesini sağlar (Koçak ve Ekşi, 2010: 305).

Yerel Yönetim Anlayışında Değişim

Uzun bir dönem merkezin denetiminde ve genellikle ona bağımlı gelişen yerel yönetimler, özellikle AB süreciyle birlikte merkezden ziyade daha fazla halka dönük bir yapılanma sürecine girmiş ve özellikle 'subsidiarity' (yerellik= hizmette halka yakınlık) ilkesi çerçevesinde gelişim göstermeye başlamıştır. AB ile üye devletler arasında yetkilerin kullanımını düzenleyen bu ilke 1985 Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1992 Avrupa Kentsel Şartı ve 1992 Maastricht Anlaşması'nda ve Amsterdam Anlaşması'nda yer almıştır (Karakurt Tosun, 2007: 10). Kararların olabildiğince alt düzeylerde alınması sadece zorunlu durumlarda üst düzeye aktarılması gerekmektedir (Çukurçayır, 2006: 114). Nitekim bu tür uygulamalar AB'de, ulusal, bölgesel veya yerel düzeyde, üye devletler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bunlar yapamadıkları ve yardım istedikleri durumda AB devreye girmektedir (Şan, 2007: 63).

Türkiye'de AB süreciyle yeniden yapılanma çalışmaları küçümsenmeyecek düzeyde olmuştur. Nitekim Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ile başlayan ve bu çerçevede dikkate alınarak hazırlanan 5302 sayılı İl Özel İdare Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu 5216 sayılı Büyükşehir Kanunu katılımı, yerelliği, hukukiliği, özerkliği daha fazla öne çıkaran ve hayata geçirilmesini kolaylaştıran bir yaklaşımı benimsemiştir. Bu da yerel yönetimleri idari ve mali açıdan daha fazla özerk kılma ortamını hazırlamaktadır (Tufan Emni, 2009: 44-45). Dolayısıyla günümüz Türkiye'sinde yerel yönetim anlayışında önemli bir değişim meydana gelmiştir ki, AB sürecinin bunda etkisi küçümsenmeyecek düzeydedir denilebilir.

Evren ve Örneklem

İl genel ve belediye meclis üyelerinin yerel yönetimler konusunda Avrupa birliğine ilişkin yaklaşımlarını tespit etmek amacıyla Hatay'da bir alan araştırması yapılmıştır.

Anket yönteminin kullanıldığı araştırma, 31'i Belediye Meclisi, 53'ü İl genel meclisi olmak üzere toplam 84 kişi üzerinde uygulanmış olup bunların 58'i geri dönmüştür. Diğer bir ifade ile anket katılanların %69'u soruları cevaplamıştır. Anketin geri dönüşümü yeterli düzeyde olduğu için değerlendirmeye geçilmiştir.

Burada öncelikle ankete katılanların kişisel özellikleri verilecektir. Daha sonra da çeşitli konularda il ve belediye meclis üyelerinin görüş ve yaklaşımları değerlendirilecektir.

Bulgular

Ankete Katılanların Kişisel Özellikleri

Burada ankete katılanların eğitim, yaş, cinsiyet, mesleki durumu, çalıştığı alan, siyasal parti mensubiyetleri gibi özelliklerin tespiti yapılmaktadır.

*İl Genel ve Belediye Meclis Üyelerinin Yerel Yönetimler Konusunda
Avrupa Birliğine İlişkin Yaklaşımları: Hatay Örneği*

Tablo 1: Ankete Katılanların Demografik Özellikleri

	Cinsiyet	Sayı	Yaş	Sayı	Parti	Sayı	Meslek	Sayı	Eğitim	Sayı
Belediye Meclisi	Kadın	-	21-30	-	AKP	16	Avukat	1	İlkokul	-
			31-40	3	CHP	9	Emekli	2		
			41-50	12	BAĞIMSIZ	1	Memur	1	Ortaokul	3
	Erkek	26	51-60	9			Eczacı	1	Lise	9
			61+	2			Esnaf	7		
									Müh./Mimar	8
İl Genel Meclisi	Kadın	-	21-30	-	AKP	18	İşçi	1	İlkokul	4
			31-40	6	CHP	10	Emekli	13		
			41-50	9	MHP	5	Çiftçi	6	Ortaokul	6
	Erkek	33	51-60	13			Müh./Mimar	4	Lise	13
			61+	5			Diğer	3		
									Diğer	3

Tabloda görüldüğü gibi belediye meclis üyelerinin yaş dağılımının 41-50 yaş aralığı ile 51-60 yaş aralıklarında yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcılar arasında 21-30 yaş aralığında üye bulunmamaktadır. 61 yaşın üstünde yalnızca 2 üye bulunmaktadır. İl genel meclisinde de belediye meclisinde olduğu gibi yoğunlaşma 51-60 yaş ve 41-50 yaş aralığındadır.

İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi Üyelerinin AB Üyeliğine Bakışı

AB'ye girişin ne anlama geldiğini ortaya koymayı da ifade edecek şekilde birbirine bağlı iki soru sorulmuştur. Öncelikle "Türkiye AB'ye girmeli midir?" girecekse neden girmelidir? Sorularının cevabı aranmıştır.

Bu bağlamda ankete katılan 26 belediye meclis üyesinin 24'ü, 33 il genel meclis üyesinin 29'u evet cevabı vermiştir. Diğer bir ifade ile ankete katılanların %89.8'i AB üyeliğini desteklemiştir. Dolayısıyla, belediye meclis üyeleri de il genel meclis üyeleri de çoğunlukla Türkiye'nin AB'ye girmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ancak AB'ye neden girilmesi gerektiği konusunda kriterlerin farklılaştığı Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2: Türkiye AB'ye Neden Girmelidir?

	Belediye Meclis Üyeleri		İl Genel Meclis Üyeleri	
	N	%	n	%
Yaşam standartları yükselir.	8	33,3	3	10,4
AB'nin ekonomik yardımlarından faydalanılır.	-	-	1	3,4
Demokrasi ve özgürlük tam anlamıyla yerleşir.	8	33,3	21	72,4
Yerel yönetimlerin mali ve idari özerklikleri artar.	1	4,10	-	-
Türkiye'nin bölgesel güç olma özelliği pekişir.	5	20,90	1	3,4
Devlet yönetiminde hukuk devleti ilkesi yerleşir.	2	8,40	3	10,4

Tablo: 2'de görüldüğü gibi belediye meclis üyeleri, en çok demokrasi ve özgürlüğün yerleşmesi ve AB'nin ekonomik yardımlarından faydalanılması, daha sonra Türkiye'nin bölgesel güç olma özelliğinin pekişmesi için Türkiye'nin AB'ye girmesi gerektiğini düşünmektedirler. Buna karşılık il genel meclis üyeleri, en çok demokrasi ve özgürlük ilkelerinin yerleşmesi, daha sonra ise yaşam standartlarının yükselmesi ve devlet yönetiminde hukuk devleti ilkesinin yerleşmesi için Türkiye'nin AB'ye girmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Belediye meclis üyelerinden farklı bir şekilde il genel meclis üyeleri, AB'ye girmeyi ekonomik yardımlar nedeniyle istemektedirler. Belediye meclis üyeleri de farklı olarak yerel yönetimlerin mali ve idari özerkliklerinin artacağını düşünmektedirler.

Tablo 3: Türkiye AB'ye Ne Zaman Tam Üye Olabilir?

	Belediye Meclis Üyeleri		İl Genel Meclis Üyeleri	
	n	%	n	%
1-5 yıl içinde	1	3,9	-	-
5-10 yıl içinde	10	38,5	2	6
10-15 yıl içinde	7	26,9	3	9,1
15-20 yıl içinde	1	3,9	3	9,1
20-30 yıl içinde	3	11,5	6	18,2
Hiçbir zaman	4	15,3	19	57,6

Tablo 3'te görüldüğü gibi AB üyeliğine giriş tahminleri ele alınmıştır. Bu çerçevede üyelere Türkiye'nin ne zaman AB'ye tam üye olabileceği sorulmuştur. Belediye meclisindeki üyelerin büyük bir çoğunluğu 5-10 veya 10-15 yıl içerisinde Türkiye'nin AB'ye tam üye olabileceğini belirtmişlerdir. İl genel meclis üyelerinin büyük bir kısmı Türkiye'nin AB'ye hiçbir zaman üye olamayacağını ifade etmiştir. Bu sonuçlar dikkate alındığında Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği konusunda il genel meclis üyelerinin belediye meclis üyelerine göre daha karamsar olduğunu söylemek mümkündür. Ya da AB üyelerinden bazılarının Türkiye konusunda yaklaşımlarının olumsuz bir etki oluşturduğu da ileri sürülebilir.

*İl Genel ve Belediye Meclis Üyelerinin Yerel Yönetimler Konusunda
Avrupa Birliğine İlişkin Yaklaşımları: Hatay Örneği*

Tablo 4: AB Ne Anlama Geliyor?

	Belediye Meclis Üyeleri						Toplam	%
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%		
Siyasal birlik	2	7,7	1	3,9	3	11,5	6	7,7
Dinsel birlik	2	7,7	1	3,9	-	-	3	3,9
Özgür toplumsal yapı	9	34,6	7	26,9	6	23,1	22	28,2
Zengin ülkeler topluluğu	2	7,7	4	15,3	1	3,9	7	9
Hukuk devleti ilkesine bağlı ülkeler	6	23,1	11	42,3	5	19,2	22	28,2
İnsan haklarına saygılı devletler topluluğu	5	19,2	2	7,7	11	42,3	18	23

	İl Genel Meclis Üyeleri						Toplam	%
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%		
Siyasal birlik	3	9,1	7	21,2	5	15,1	15	15,1
Dinsel birlik	8	24,2	12	36,4	-	-	20	20,2
Özgür toplumsal yapı	6	18,2	3	9,1	17	51,6	26	26,3
Zengin ülkeler topluluğu	-	-	-	-	4	12,1	4	4
Hukuk devleti ilkesine bağlı ülkeler	6	18,2	8	24,2	4	12,1	18	18,2
İnsan haklarına saygılı devletler topluluğu	10	30,3	3	9,1	3	9,1	16	16,2

Burada özellikle AB'nin ankete katılan seçilmişler için neyi ifade ettiği sorgulanmaktadır. Tablo:4'te görüldüğü gibi meclis üyelerine "AB'nin kendileri için ne anlam ifade ettiği" sıralamalı olarak sorulmuştur. Bu konuda il genel meclis üyeleri ile belediye meclis üyelerinin yaklaşımlarında ciddi farklılıkların olduğu görülmektedir. Belediye meclis üyeleri, öncelikli olarak "özgür toplumsal yapı" olarak değerlendirirken, il genel meclis üyelerinde ise, her ne kadar özgür toplumsal yapı önemini korusa da daha çok "insan hakları ilkesi" ön plana çıkmaktadır. İl genel meclisi belediye meclisinden farklı olarak AB'nin dinsel birlik olduğuna da inanmaktadır.

Tablo 5: Türkiye'nin AB'ye Üyeliğinin En Önemli Sonucu Ne Olacaktır?

	Belediye Meclis Üyeleri						Top.	%
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%		
Etkin ve verimli yerel yönetim sistemi	10	38,5	2	7,7	3	11,5	15	19,2
Yerel demokrasinin güçlenmesi	4	15,3	6	23,1	1	3,9	11	14,1
AB mali kaynaklarından yararlanılması	5	19,2	7	26,9	5	19,2	17	21,8
İnsan haklarına saygılı bir devlet örgütü	4	15,3	9	34,6	3	11,5	16	20,5
Kültürel çeşitliliklerin tanınması	1	3,9	2	7,7	4	15,3	7	9
Ortak çıkarları esas alan siyaset anlayışı	2	7,7	-	-	10	38,5	12	15,1

	İl Genel Meclis Üyeleri						Top.	%
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%		
Etkin ve verimli yerel yönetim sistemi	4	12,1	5	15,1	8	24,1	17	17,2
Yerel demokrasinin güçlenmesi	3	9,1	4	12,1	-	-	7	7,1
AB mali kaynaklarından yararlanılması	4	12,1	13	39,4	6	18,2	23	23,2
İnsan haklarına saygılı bir devlet örgütü	19	57,6	8	24,2	4	12,1	31	31,3
Kültürel çeşitliliklerin tanınması	-	-	3	9,1	12	36,4	15	15,1
Ortak çıkarları esas alan siyaset anlayışı	3	9,1	-	-	3	9,1	6	6,1

Tablo 5’te görüldüğü gibi belediye meclis üyeleri, AB üyeliğinin en önemli sonuçlarının “etkin ve verimli yerel yönetim sistemi” ve “insan haklarına saygılı bir devlet örgütü” olacağını ifade etmektedirler. “AB mali kaynaklarından yararlanılması” düşüncesi de dikkate değecek şekilde ön plana çıktığı görülmektedir. İl genel meclis üyeleri ise, öncelikli olarak AB üyeliğinin en önemli sonucunun “insan haklarına saygılı bir devlet örgütü” oluşturma kazanımının olacağı görüşündedir. “AB mali kaynaklarından yararlanılması” düşüncesi de ikinci derece önemli bir sonuç olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Reform Yapılması Gereken Alanlar

Burada yerel seçilmişlerin özellikle AB sürecinde yapılmasını istedikleri reformların hangi, alanda olması gerektiğine ilişkin görüş ve yaklaşımlar ele alınmaktadır.

Tablo 6: Türkiye AB Sürecinde Hangi Alanlarda Reform Yapmalıdır?

	Belediye Meclis Üyeleri						Toplam	%
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%		
Yerel yönetimler ve idari yapı	11	42,3	2	7,7	3	11,5	16	20,5
İnsan hakları, güvenlik, adalet	11	42,3	10	38,5	1	3,9	22	28,2
Ekonomik kurallar	-	-	3	11,5	4	15,3	7	9
Tarım, balıkçılık, çevre	-	-	1	3,9	2	7,7	3	3,9
Eğitim, kültür, sanat	2	7,7	5	19,2	8	30,8	15	19,2
Denetim mekanizmaları	2	7,7	5	19,2	8	30,8	15	19,2

	İl Genel Meclis Üyeleri						Toplam	%
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%		
Yerel yönetimler ve idari yapı	9	27,3	5	15,1	5	15,1	19	19,2
İnsan hakları, güvenlik, adalet	18	54,6	4	12,1	3	9,1	25	25,2
Ekonomik kurallar	-	-	3	9,1	-	-	3	3
Tarım, balıkçılık, çevre	-	-	6	18,2	3	9,1	9	9,1
Eğitim, kültür, sanat	5	15,1	12	36,4	10	30,3	27	27,3
Denetim mekanizmaları	1	3	3	9,1	12	36,4	16	16,2

Tablo 6’da görüldüğü gibi belediye meclis üyeleri, AB sürecinde öncelikle yönetim yapısının düzeltilmesini istemektedirler. Hatta denilebilir ki, “insan hakları, adalet ve güvenlik” konularını da bu bağlamda değerlendirmektedirler. Nitekim her iki görüşe de aynı oranda destek vermektedirler. Eğitim ve denetim konularının esas sitemde reform yapıldıktan sonra ele alınması gerektiği şeklinde bir yaklaşım sergilendiği görülmektedir. Nitekim bu konular ikinci ve üçüncü derecede önemli olarak değerlendirilmiş.

Buna karşılık il genel meclis üyelerine göre AB sürecinde en çok insan hakları, güvenlik ve adalet konusunda ardından yerel yönetimler ve idari yapı ile eğitim, kültür, sanat konularında reform yapılmalıdır. Bazı farklılıklar olsa da her iki meclis üyeleri, insan hakları, güvenlik ve adalet konusunda reformların yapılmasını daha fazla önemsiyor gözükmektedir.

**Hatay Belediye Meclis Üyeleri Ve İl Genel Meclis Üyelerinin AB Yerel
Yönetim Anlayışına İlişkin Görüşleri**
AB Yerel Yönetim Sistemine Genel Yaklaşım

Tablo 7: Türkiye'deki Yerel Yönetimlerin Algılanışı

	Belediye Meclis Üyeleri							
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%	Toplam	%
Yerel özerklik	13	50	-	-	-	-	13	16,7
Vatandaş odaklılık	5	19,2	8	30,8	1	3,9	14	17,9
Hesap verilebilirlik	4	15,3	6	23,1	3	11,5	13	16,7
Şeffaflık	1	3,9	8	30,8	7	26,9	16	20,5
Katılım	2	7,7	4	15,3	4	15,3	10	12,8
Yerel demokrasi	1	3,9	-	-	11	42,3	12	15,4

	İl Genel Meclis Üyeleri							
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%	Toplam	%
Yerel özerklik	11	33,4	8	24,2	4	12,1	23	23,2
Vatandaş odaklılık	5	15,1	7	21,2	5	15,1	17	17,2
Hesap verilebilirlik	4	12,1	2	6	10	30,3	16	16,2
Şeffaflık	5	15,1	2	6	6	18,2	13	13,1
Katılım	6	18,2	11	33,4	3	9,1	20	20,2
Yerel demokrasi	2	6	3	9,1	5	15,1	10	10,1

Tablo 7'de Türkiye'deki yerel yönetimlerin nasıl algılandığı yer almaktadır. Türkiye'deki yerel yönetimleri, belediye ve il genel meclis üyeleri öncelikle yerel özerklik ile tanımlamış, ardından vatandaş odaklılık ilkesine vurgu yapmıştır. Biri kentsel diğeri kırsal iki ayrı alanı temsil eden meclis üyelerinin her ikisi de, Türkiye'de yerel yönetimleri aynı kavram ve ilkelerle tanımlamışlardır.

Tablo 8: AB'deki Yerel Yönetimlerin Algılanışı

	Belediye Meclis Üyeleri							
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%	Toplam	%
Yerel özerklik	14	53,8	1	3,9	2	7,7	17	21,8
Vatandaş odaklılık	1	3,9	9	34,6	4	15,3	14	17,9
Hesap verilebilirlik	5	19,2	7	26,9	-	-	12	15,4
Şeffaflık	1	3,9	4	15,3	8	30,8	13	16,7
Katılım	4	15,3	3	11,5	6	23,1	13	16,7
Yerel demokrasi	1	3,9	2	7,7	6	23,1	9	11,5

	İl Genel Meclis Üyeleri							
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%	Toplam	%
Yerel özerklik	9	27,3	4	12,1	3	9,1	16	16,2
Vatandaş odaklılık	5	15,1	6	18,2	2	6	13	13,1
Hesap verilebilirlik	5	15,1	6	18,2	5	15,1	16	16,2
Şeffaflık	6	18,2	9	27,3	8	24,2	23	23,2
Katılım	5	15,1	8	24,2	7	21,2	20	20,2
Yerel demokrasi	3	9,1	-	-	8	24,2	11	11,1

Tablo 8’de AB’deki yerel yönetimlerin nasıl algılandığı yer almaktadır. Belediye ve il genel meclis üyeleri, AB’deki yerel yönetimleri, yerel özerklik, vatandaş odaklılık ve şeffaflık kavramları ile tanımlamaktadırlar. Burada dikkati çeken, üyeler Türkiye’deki yerel yönetimleri değerlendirirken de AB’deki yerel yönetimler için de yerel özerklik kavramına vurgu yapmışlardır.

Tablo 9: Yerel Yönetimlerde Reform Yapılması Gereken Alanlar

	Belediye Meclis Üyeleri							
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%	Toplam	%
Merkez-yerel yönetimler arası görev paylaşımı	12	46,1	-	-	1	3,9	13	16,7
Yerel yönetimlerin mali yapısının güçlendirilmesi	4	15,3	9	34,6	2	7,7	15	19,2
Yerel yönetimlerde halk katılımının sağlanması	3	11,5	11	42,3	6	23,1	20	25,6
İdari vesayet ve denetim	1	3,9	1	3,9	5	19,2	7	9
Yerel yönetimlerde idari ve mali özerkliğin sağlanması	6	23,1	3	11,5	7	26,9	16	20,5
Yerel yönetimlerde örgüt yapısının demokratikleştirilmesi	-	-	2	7,7	5	19,2	7	9

	İl Genel Meclis Üyeleri							
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%	Toplam	%
Merkez-yerel yönetimler arası görev paylaşımı	8	24,2	-	-	3	9,1	11	11,1
Yerel yönetimlerin mali yapısının güçlendirilmesi	5	15,1	4	12,1	1	3	10	10,1
Yerel yönetimlerde halk katılımının sağlanması	11	33,4	7	21,2	2	6	20	20,2
İdari vesayet ve denetim	3	9,1	13	39,4	2	6	18	18,2
Yerel yönetimlerde idari ve mali özerkliğin sağlanması	2	6	7	21,2	12	36,4	21	21,1
Yerel yönetim örgüt yapısının demokratikleştirilmesi	4	12,1	2	6	13	39,4	19	19,2

Tablo 9’da görüldüğü üzere belediye meclis üyeleri yerel yönetimlerde öncelikle merkezle yerel yönetimler arasında görev paylaşımı, ardından idari ve mali özerkliğin sağlanması konusunda reform yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Verilen cevapların tümü dikkate alındığında belediye meclis üyelerinin katılım konusuna vurgu yaptığı dikkat çekmektedir. İl genel meclis üyeleri de öncelikle reform yapılması gereken konu olarak “yerel yönetimlerde halk katılımının sağlanması” nı belirtmişlerdir. İl genel meclis üyelerinin verdiği cevapların tamamına bakıldığında ise idari ve mali özerkliğin sağlanması konusu ön plana çıkmaktadır. Her iki meclis üyeleri de en fazla “katılım” ve “idari ve mali özerklik” konularına değinmişlerdir.

Hizmette Yerellik (Subsidiarity) İlkesinin Algılanışı

Tablo 10: Hizmette Yerellik İlkesinin Benimsenme Düzeyi

	Belediye Meclis Üyeleri		İl Genel Meclis Üyeleri	
	n	%	n	%
Evet	25	96,1	28	84,9
Kısmen	1	3,9	3	9,1
Hayır	-	-	1	3
Fikrim yok	-	-	1	3

Tablo:10'da görüldüğü gibi belediye ve il genel meclis üyeleri, büyük bir çoğunlukla hizmetlerin halka en yakın birim tarafından yerine getirilmesini doğru bir yaklaşım olarak değerlendirmektedirler.

Tablo 11: Hizmette Yerellik İlkesine Göre Yerine Getirilmesi Gereken Hizmetler

	Belediye Meclis Üyeleri						Toplam	%
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%		
Altyapı hizmetleri	18	69,2	1	3,9	1	3,9	20	25,6
Sağlık hizmetleri	3	11,5	7	26,9	5	19,2	15	19,2
Güvenlik hizmetleri	1	3,9	5	19,2	3	11,5	9	11,5
Sosyal hizmetler	-	-	7	26,9	6	23,1	13	16,7
Eğitim hizmetleri	3	11,5	5	19,2	3	11,5	11	14,1
Çevreye ilişkin hizmetler	1	3,9	1	3,9	8	30,8	10	12,8

	İl Genel Meclis Üyeleri						Toplam	%
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%		
Altyapı hizmetleri	20	60,7	5	15,1	2	6	27	27,3
Sağlık hizmetleri	-	-	3	9,1	3	9,1	6	6,1
Güvenlik hizmetleri	2	6	4	12,1	-	-	6	6,1
Sosyal hizmetler	1	3	14	42,5	3	9,1	18	18,2
Eğitim hizmetleri	10	30,3	7	21,2	5	15,1	22	22,1
Çevreye ilişkin hizmetler	-	-	-	-	20	60,7	20	20,2

Her iki meclis üyeleri de yerel olarak yerine getirilmesi gereken hizmetlerde öncelikli olarak altyapı hizmetlerini ön plana çıkarmaktadırlar. Belediye meclis üyeleri ikinci sırada sağlık hizmetlerinin, il genel meclis üyeleri de eğitim hizmetlerinin hizmette yerellik ilkesine göre yerine getirilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Tablo 12: Hizmette Yerelliğin Faydaları

	Belediye Meclis Üyeleri						Top.	%
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%		
Yerel idarelerin güçlenmesi	8	30,8	2	7,7	1	3,9	11	14,1
Hizmet sunumunda verimlilik	7	26,9	8	30,8	3	11,5	18	23
Hizmetlerde eşitlik ve adalet	5	19,2	5	19,2	5	19,2	15	19,2
Kaliteli bir kamu hizmeti sağlanması	1	3,9	4	11,5	3	11,5	8	10,4
Yerel ihtiyaçların yerinde çözülmesi	2	7,7	5	38,5	10	38,5	17	21,8
Yerel hizmetlerde halk katılımının ve denetiminin sağlanması	3	11,5	2	15,3	4	15,3	9	11,5

	İl Genel Meclis Üyeleri						Top.	%
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%		
Yerel idarelerin güçlenmesi	10	30,3	8	24,2	8	24,2	26	26,3
Hizmet sunumunda verimlilik	15	45,5	5	15,1	-	-	20	20,2
Hizmetlerde eşitlik ve adalet	-	-	12	36,4	-	-	12	12,1
Kaliteli bir kamu hizmeti sağlanması	-	-	-	-	7	18,2	7	7,1
Yerel ihtiyaçların yerinde çözülmesi	5	15,1	7	21,2	11	33,3	23	23,2
Yerel hizmetlerde halk katılımının ve denetiminin sağlanması	3	9,1	-	-	8	24,2	11	11,1

Tablo:12’de görüldüğü gibi “hizmette yerelliğin” faydaları konusunda belediye meclis üyeleri ile il genel meclis üyeleri arasında farklı yaklaşımlar söz konusudur. Bu bağlamda belediye ve il genel meclis üyelerine göre hizmetlerin halka en yakın birim tarafından sunulması (hizmette yerellik) her şeyden önce yerel idarelerin güçlenmesini sağlayacaktır. Bunun dışında, belediye meclis üyelerine göre, hizmette yerellik, hizmet sunumunda verimlilik, yerel ihtiyaçların yerinde çözülmesini ve hizmetlerde eşitlik ve adaleti; il genel meclis üyelerine göre ise yerel idarelerin güçlenmesinin yanı sıra hizmet sunumunda verimliliği, yerel ihtiyaçların yerinde çözülmesini sağlayacaktır.

Yerel Özerklik Algılayışı

Tablo 13: Yerel Özerklik Algılayışı

	Belediye Meclis Üyeleri		İl Genel Meclis Üyeleri	
	n	%	n	%
Yerel yönetimlerin kararlarında ve işlemlerinde özgür olması	14	53,8	26	78,9
Yerel hizmetler için gerekli öz kaynağa sahip olma	6	23,1	5	15,1
Yerel siyaset yaparken daha rahat hareket edilmesi	2	7,7	2	6
Yerel yönetimler üzerindeki denetimin kaldırılması	3	11,5	-	-
Diğer	1	3,9	-	-

Tablo 13’de üyelerin yerel özerklik algılayışı yer almaktadır. Belediye meclis üyelerinin ve il genel meclis üyelerinin çoğunluğuna göre yerel özerklik, yerel yönetimlerin kararlarında ve işlemlerinde özgür olmasını ifade etmektedir.

Tablo 14: Türkiye'deki Yerel Yönetimler Yerel Özerkliğe Sahip Midir?

	Belediye Meclis Üyeleri		İl Genel Meclis Üyeleri	
	n	%	n	%
Evet, sahiptir.	7	26,9	3	9,1
Hayır, sahip değildir.	19	73,1	30	90,9

Belediye meclisi ve il genel meclis üyelerinin büyük bir kısmı Türkiye'deki yerel yönetimlerin, yerel özerkliğe sahip olmadıklarını düşünmektedirler. Yerel özerklik konusunda il genel meclis üyelerinin belediye meclis üyelerine göre daha hassas olduğu gözükmektedir. Tabloda görüldüğü gibi belediye meclis üyelerinin %73,1'i, il genel meclis üyelerinin ise %90,9'u özerkliğin olmadığı görüşündedir. Bu durum yapılan reformların uygulamada henüz görülmediğini de göstermektedir.

Tablo 15: Yerel Yönetimlerin Özerkliğinin En Önemli Sonucu

	Belediye Meclis Üyeleri		İl Genel Meclis Üyeleri	
	n	%	n	%
Yerel yönetimler, demokratik bir yapıya kavuşur.	7	26,9	11	33,4
Yerel yönetimlerin hizmetlerinde etkinlik sağlanır.	10	38,5	7	21,2
Yerel kaynaklar daha verimli kullanılır	5	19,2	13	39,4
Yerel yönetimlerde siyasal kadrolaşmaya neden olur.	1	3,9	-	-
Yerel yönetimlerin işleyişi olumsuz yönde etkilenir.	-	-	2	6
Yerel yönetimler arasında hizmetlerdeki standartlaşma ortadan kalkar.	3	11,5	-	-

Tablo 15'de yerel yönetimlerin özerkliğinin en önemli sonucunun ne olduğu görülmektedir. Belediye meclis üyelerine göre, AB ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de yerel yönetimlerin özerk bir yapıya sahip hale gelmesinin en önemli sonucu, yerel yönetimlerin hizmetlerinde etkinliğin sağlanmasıdır. İl genel meclis üyeleri de yerel yönetimlerin özerkliği ile yerel kaynakların daha verimli kullanılacağını düşünmektedirler. Yerel yönetimlerin özerkliğinin en önemli sonuçları konusunda her iki meclis üyeleri de hemen hemen aynı fikirdedirler. Yerel yönetimlerin ancak bu şekilde demokratik yapıya kavuşabileceklerini ve belki de bunun sonucu olarak hizmetlerde etkinliğin sağlanacağını ve kaynakların daha verimli kullanılacağını düşünmektedirler.

Sonuç ve Değerlendirme

Avrupa Birliği'ne uyum süreci kapsamında yapılan reform çalışmaları, yerel yönetim anlayışında önemli bir değişime ve yeni bir yönetim kültürü oluşturulmasına önemli katkılar sağlamıştır. Bu katkıda, yerel yönetimlerin karar alma mekanizmalarında görev alan yerel siyasetçilerin payı küçümsenemez.

Ancak bu katkının boyutu ve niteliği konusunda, farklı yerlerde yapılacak alan araştırmalarına ihtiyaç vardır. Özellikle, yerel seçilmişlerin AB'deki

düzenlemeleri ve buna ilişkin anlayışı nasıl algıladıkları, yerel yönetimlerin şekillenmesinde etkisinin ne olacağı, yapılması istenen yasal düzenleme ve yönetim yapısına ilişkin yapılandırmaların benimsenip benimsenmediği, yapılan reformların başarılı olup olmadığı ortaya konmalıdır.

Belirtilen bu konular çerçevesinde Hatay ölçeğinde yapılan bu çalışmada belediye ve il genel meclis üyelerinin AB yerel yönetimlerini algılama biçimlerinde bazı farklılıklar olmakla beraber benzeşen bir yaklaşımın olduğu, diğer bir ifade ile seçilmişlerin tamamı yerel yönetimlerin gelişmesinde ve yeniden yapılandırılmasında AB sürecinin etkili olduğu görüşündedirler. Nitekim aynı konulara yaklaşık olarak aynı derecede vurgu yapılmış, yalnızca önem sıraları değişmiştir. Üyelerin büyük bir kısmı Türkiye'nin AB'ye girmesi gerektiğini düşünmektedir. Ancak bu şekilde demokrasi ve özgürlüğün gelişebileceğini savunmaktadırlar. Yüz yüze yapılan görüşmelerde yakınmalarının konusunu büyük oranda, özerkliğe sahip olamamaları oluşturmuştur. Üyeler, Türkiye'nin AB'ye üyeliği ile bu sorunun büyük ölçüde aşılabileceğini düşünmektedirler. Sayıları az olsa da Türkiye'nin AB'ye üyeliğine sıcak bakmayan üyeler de vardır.

Türkiye'nin AB'ye ne zaman üye olabileceği ile ilgili sorunun cevabında il genel meclis üyelerinin yarısından fazlasının "hiçbir zaman" ifadesini kullanması dikkat çekicidir.

Üyelerin büyük bir kısmı yapılması gereken reformların önem sırasına karar verirken zorlanmışlardır. Ülkemizde reform gerektiren pek çok önemli alan olduğunu ifade etmekle beraber, ekonomik, sosyal ve kültürel yapımızın AB ülkelerinden çok farklı olduğunu ve özellikle bu konularda uyum için çok daha uzun süreye ihtiyaç olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Ankete katılan seçilmişlerin büyük bir kısmı, Türkiye'deki ve AB' deki yerel yönetimlerde en çok yerel özerklik kavramına vurgu yapmışlardır. AB ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de yerel yönetimlerin özerk bir yapıya sahip hale gelmesi durumunda, yerel yönetimlerin daha demokratik bir yapıya kavuşacakları ve etkin hizmet üretecekleri belirtilmektedir.

AB yerel yönetim anlayışının en önemli unsuru, "hizmette yerellik" ilkesi olarak gözükmektedir. Bu ilke, Avrupa Birliği'nde yerel yönetimlerin özerkliklerinin korunması, hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde sunulması açısından son derece önemli bir ilkedir. Anket sonuçlarına göre, meclis üyeleri hizmette yerellik ilkesinin uygulanmasını önemsemekte ve özerklikte olduğu gibi bunda da demokratiklik ve hizmetlerde etkinliğin sağlanacağına vurgu yapmaktadır.

Genel olarak bakıldığında, Türkiye'nin AB'ye uyum süreci içerisinde gerçekleştireceği reformların yerel siyasetçiler bakımından Hatay ilinde düşünsel anlamda çok büyük zorluklarla karşılaşmayacağını ortaya koymuştur. Ancak, uygulamanın aynı paralellikte gerçekleşip gerçekleşmeyeceği konusunun zamana ihtiyaç vardır.

Kaynakça

- Akdemir, T. ve Ulusoy, A. (2005). *Mahalli İdareler Teori-Uygulama-Maliye*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Akın, C. (1997). "Türkiye'de Yerel Özerkliğin Anlamı". *Türk İdare Dergisi*. 69 (414).
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Kentleşme Şurası. (2009). *Yerel Yönetimler Katılımcılık ve Kentsel Yönetim Komisyonu Raporu*.
- Bulut, Y ve Tanıyıcı, Ş. (2007). "Türkiye'de Belediye Meclis Üyelerinin Temsil Ediciliği: Erzincan Örneği". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 21. s. 171-194.
- Çitci, O. (1996). "Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi". *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5 (6).
- Çukurçayır, M. A. (2002). *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi Küreselleşme Sürecinde Yurttaş, Yönetim, Siyaset*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Çukurçayır, M.A. (2006). *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*. Konya: Çizgi Kitabevi. s. 284.
- Emini, F.T. (2009). "Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri". *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Celal Bayar Üniversitesi İİBF Manisa. 16 (2). s. 31-48.
- Eryılmaz, B. (1995). "Küreselleşen Dünyada Yerel Yönetimlerin Yeri". *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 4 (2).
- Eryılmaz, B. (2007). *Kamu Yönetimi*, İstanbul: Kodlab Yayın Dağıtım. s. 338.
- Hoffschulter, H. (1994). *Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Uluslararası Yerel Yönetim Semineri*. Ankara: Türk Belediyecilik Derneği Yayını. s. 246.
- Gözübüyük, A. Ş. (2005). *T.C. 1982 Anayasası*. Ankara: Turhan Yayınları.
- İnanç, H. ve Ünal, F. (2007). "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye'de Belediyeler". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 17. <http://sbe.dumlupinar.edu.tr/17/1-24.pdf> (Erişim Tarihi:10.10.2011)
- Kazancı, M. (2007). *Kamuda ve Özel Kesimde Halkla İlişkiler*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Keleş, R. (2000). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi. s. 481.
- Keleş, R. (2006). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi. s. 559.
- Koçak, S.Y. ve Ekşi, A. (2010). "Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye'de Yerel Yönetimler". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 21. s. 295-307.

Ortaylı, İ. (1985). *Tanzimat'tan Cumhuriyete Yerel Yönetim Geleneği*. İstanbul: Hil Yayınları.

Ökmen, M. ve Parlak, B. (2008). *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler İlkeler Yaklaşım ve Mevzuat*. İstanbul: Alfa Aktüel Yayınları. s. 641.

Özer, M. A. (2000). "Yerel Demokrasi, Demokratik Yerel Yönetimler ve Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi Kavramlarının Tahlili Üzerine". *Türk İdare Dergisi*, 72 (426).

Pustu, Y. (2005). "Yerel Yönetimler ve Demokrasi". *Sayıstay*. 57 s. 121-134.

Şan, G. (2007). "AB ve Yerel Yönetimler Bağlamında Subsidiarite (Yerindelik) İlkesi". <http://www.yerelsiyaset.com/pdf/temmuz2007/11.pdf> (Erişim Tarihi:09.04.2011)

Taşdelen, D. (1995). "Özerk Demokratik Yerel Yönetim". *Yeni Türkiye Dergisi*, 1 (4).

Tortop, N. (1992). "Yeni Demokratik Yapılanmada Göz Önünde Tutulması Gereken İlkeler". *Amme İdaresi Dergisi*, 25 (2).

Tortop, N. vd. (2006). *Mahalli İdareler*. Ankara: Nobel Yayınları. s. 514.

Tosun, E. K. (2007). "Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları". *Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*. 3 (2). http://www.paradoks.org/makale/yil3_sayi2/ekarakurt32.pdf (Erişim Tarihi:26.08.2010)

Yıldırım, S. (1993). *Yerel Yönetim ve Demokrasi*. İstanbul: IULA-EMME Yayınları.

Yılmaz, A. ve Ökmen, M. (2004). *Kamu Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi. s. 292.